

Historiallista tarkkuutta Tampereelta

Ottopoikia ja työläistyttöjä -albumi kuvaa Tampereen historiaa vinjeteillä. Historiallisesti tarkka sarjakuva oli suururakka Tiitu Takalolle.

TEKSTI OTTO SINISALO • KUVA ANTTI SOMPINMÄKI/VAPRIIKIN KUVA-ARKISTO

Ottopoikia ja työläistyttöjä -sarjakuva-albumi kuvaa Tampereen historiaa yhdeksällä vinjetillä, joissa tamperelaisperheet viettävät arkeaan. Tarinoita on 1100-luvulta saakka nykypäivään. Historiallisesti äärimmäisen tarkka sarjakuva oli suurponnistus tamperelaiselle sarjakuvataiteilija **Tiitu Takalolle** (s. 1976).

Takalon sarjakuvahanke käynnistyi vuonna 2009 Tampereen viettäessä 230-vuotisjuhliansa. Museokeskus Vapriikin näyttelyyn tilattiin käsikirjoittaja **Pauli Kalliolta** yhteensä yhdeksän Tampereen historiaan sijoittuvaa sarjakuvaisivua. Kallio valitsi kuvittajaksi Takalon.

- Mitään näin isoa projektia en ollut tuolloin

vielä tehnyt, Takalo kuvailee projektia.

- Olen kiinnostunut historiasta, mutta en tuossa vaiheessa vielä osannut käsittää minikäläinen homma oli kyseessä. Kun yhdeksän sivua oli tehty, päätettiin materiaalista työstää kokonainen albumi ja uusi näyttely. Aluksi päätin, etten jaksaisi laajempaa urakkaa, mutta jollain tapaa projekti oli liian kiinnostava ja halusin kuitenkin jatkaa.

Takalon naturalistinen tyyli syntyy hitaasti, lukuisissa työvaiheissa. Puolivuotisen albumihankkeen viimeiset kaksi kuukautta Takalo piirsi kymmentuntisia työpäiviä seitsemän päivää viikossa. Eniten työllisti menneen arjen yksityiskohtien saaminen juuri oikein.

- Jos hahmot kävelivät tarinassa Hämeenpuistosta Tammelaan, minun piti selvittää mi-

tä katua he kävelevät, tai mitkä sillat ovat vieleet Tammerkosen tai rautatien yli. Joskus piti puuttua käsikirjoitukseenkin. Esimerkiksi Pauli oli kirjoittanut 1900-luvun alun tarinaan pikkupojan istumassa ikkunalaudalla, mutta tiesin ettei tuonaikaisissa puutaloissa ollut ikkunalautoja, Takalo kertoo.

- Tietynlaisia juttuja museonkaan tyyppit eivät tulleet ajatelleksi. Yhtäkin ruutua varten joutui keräämään älyttömän määrän nippletietoa.

Yhteyttä Vapriikin museon työryhmään Takalo piti sähköpostilla. Kun tarinassa kuvattiin venäläisiä sotilaita, kerrottiin museosta, minkälaisessa muodostelmassa sotilaat marssivat. Samalla kuva-arkistosta kaivettiin mallikuvaa sotilaiden univormuista. Takalo kertoo olevansa erittäin kiitollinen museon avusta.

- Harvemmillä taiteilijalla on apunaan koko museon kuva-arkisto ja esinekeräily, työntekijöiden ja muiden tietolähteiden tiedosta puhumattakaan, Takalo kiittelee yhteistyötä.

Tarkkaa taustatyötä

Tarinoiden käsikirjoittaja Pauli Kallio sai albumin kustantaneelta Vapriikilta eri aikakausien perheet taustoineen ikään kuin näyttelijöiksi. Perheiden ulkoasuun Takalo paneutui tarmolla, kampauksia ja pukuja myöten.

- Pauli aina välillä kommentoi, että olenko mä liian tarkka. Minulle se on osa inspiraatiota - ja moni juttu on helpompi piirtää kun on selvä malli. Jos taustoittaminen olisi hirveää hommaa, olisin yrittänyt luistaa siitä. Olen tehnyt taustatyötä aikaisemminkin. Esimerkiksi Kehä-albumia varten otin selvää vaikka nyrkkeilyn säännöistä ja kehän tolpiasta - se ei lukijalle näy, mutta se helpottaa minua kun tiedän että ne ovat oikein, Takalo perustelee.

Historiallisena sarjakuvana *Orpopoikia ja työläistyötä* kuvaa poikkeuksellisesti arkea. Sen näkökulmahenkilöinä ovat tavallisesti taustalle jäävät naiset ja lapset.

- Mielikuvani historiasta tulee lähinnä koulupohjalta, mutta yleensä historiankirjoitus kuvaa kaikkea muuta kuin tavallisten ihmisten elämää. Sotaa kuvataan rintamalta eikä kotoa. Tehtaanomistajista kerrotaan, mutta tehdastyöläisistä ei. Harvemmin vielä historiaan kuvataan naisten tai lasten kautta. Ihan niin kuin lapset eivät olisi minkäänlaisia kokijoita, Takalo päivittelee.

Takalon mielestä käsikirjoittaja Pauli Kallio

ottaa hyvin huomioon sen, kenelle hän kirjoittaa.

- Ainakin 1890-luvun tiedostavan tytön Pauli on myöntänyt kirjoittaneensa mua ajatellen. Museo oli muuten sitä mieltä, että tyttö ei olisi voinut tuolloin puhua noin vanhemmilleen, mutta hyväksyivät lopulta käsikirjoituksen, Takalo kertoo.

Pienestä pitäen

Kiinnostus paikallishistoriaan on alun perin syntynyt Tampereella lähes koko elämänsä viettäneen Takalon kotoa. Takalon isä kirjoitti historia-aiheisia kirjoja.

- Mulla on tunteellinen suhtautuminen Tam-

- Olemme ostaneet joukolla Tammela 1910-luvun puutalokorttelin. Sinne rakennetaan koteja ja työhuoneita yli kahdellekymmenelle taloudelle. Tarkoituksena on tehdä tästä projektista sarjakuvapäiväkirjaa, vaikka remontointi onkin vienyt aikaa piirtämiseltä. Samainen umpikortteli on sarjakuvan suutarin ja ompelijan kodin esikuvana.

Tamperetta Takalo pitää vireänä kulttuuri-kaupunkina.

- Itse koen, että taloudellisestikin tämä seutukunta tukee taiteilijoita melko hyvin. Sekä Tampereen kaupunki että Pirkanmaan taide-toimikunta ovat myöntäneet apurahoja itserni

Mulla on tunteellinen suhtautuminen Tampereeseen.

peereeseen. Paikallishistoria on kiehtonut pitkään. Kävelen katuja, joissa on taisteltu vuonna 1918, ja kaduilla näkee edelleen seinissä luodinreikiä. Tampereen historia on lyhyt verrattuna vaikka Turkuun. Kuitenkin se historia on näkyvissä. Kun sillalta näkee puuvillatehtaan ja pellavatehtaan, ei voi olla ajattelematta kuinka monet ihmiset ovat olleet täällä töissä, kävelleet samoja katuja. Käsittämätöntä!

Takalon rakkaus Tampereen vanhoihin taloihin on ottanut myös henkilökohtaisemman muodon.

lisäksi myös muille sarjakuvataiteilijoille, Takalo kiittää.

Takalon mielestä Tampere on siinä mielessä hyvän kokoinen kulttuurikaupunki, että kaupunkiin mahtuu valtavirtakulttuurin lisäksi vastakulttuureja.

- Vastavirtaklubi, osuuskuntapohjainen Kahvila Hertta ja Hirvikatu 10:n galleria edustavat omaehtoista kulttuuria suosivaa toimintaa. Eivätkä "virallisetkaan" kulttuuritahot ole jäykkiä. ●